

Februar
2014

◀ Anne Svihus (t.v.) og Ida Andreassen i stab for samfunnsplanlegging i Sandnes kommune, vil gi sandnesfolket både landlig boltre plass og mer byvekst.

▼ Dag Jørund Lønning, rektor ved LHB er nyslått professor i landbruk og bygdeutvikling. Han råder Sandnes til å gi byen en ny identitet.

VIL HA BØNDER I BYEN

TEKST/FOTO// SIRI M. HELSTRUP

De fleste sandnesgauer vet at de bor i landets raskest voksende by, men få vet at Sandnes også er en av landets største landbrukskommuner. Likevel ønsker de at det skal være slik!

Kampen om areal er en velkjent utfordring på hele Nord-Jæren. Skal man bygge hus eller dyrke mat? Hele 93 prosent av sentrumsbrukerne i Sandnes sier det er "veldig viktig" med et aktivt jordvern i kommunen. Det viser forskningsprosjektet "Landbruksbyen Sandnes", foretatt av Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling (HLB), med rektor og professor Dag Jørund Lønning i spissen.

– Det er lite eller ingenting i Sandnes' fysiske byutforming som vitner om at dette er sentrum i en stor landbrukskommune. Her går Sandnes glipp av en mulighet til å skape noe helt nytt og unikt i Norge, et bysentrum og en byidentitet som utgår fra en produktiv integra-

sjon mellom det urbane og det landlige/rurale, sier Lønning.

Politikere i utakt?

Rapporten som er utarbeidet med støtte av Sandnes kommune, bygger på intervju med 520 sentrumsbrukere og 100 bønder i kommunen.

– Begge gruppene ønsker et langt mer "bynært" og synlig landbruk. De vil ha større fokus på produksjon av kortreist mat, opplevelser og tjenester, og det positive engasjementet for landbruk går på tvers av alle folke- og aldersgrupper, og inkluderer gledelig nok også de yngre, forklarer Lønning.

Flertallet mener også at man bør ta vare

på matjord framfor å bygge nye boliger.

– Det har trolig aldri før blitt målt en sterkere jordvernstøtte noe sted i Norge. Dette i en by der Høyre og FrP har 26 av 49 bystyreprerentanter og fikk 51,4 prosent av stemmene ved siste stortingsvalg. Dette indikerer at Høyre/FrP kan være i konflikt med egne velgere når de åpner for et svakere jordvern i regjeringserklæringen, sier Lønning.

Tre fokusområder

Likevel er nok de 34 prosentene som mener at Sandnes må få til både jordvern og boligbygging, mest "korrekte" i sine framtidso ønsker. Med den stadige befolkningsveksten blir det nødvendig med flere boliger, spørsmålet er da

hvor disse boligene kan bygges.

– Mye av kommunens boliggetterspørsmål per i dag kan dekkes gjennom allerede regulert areal. Anbefalingen vår er å videreutvikle disse områdene så godt som mulig. Dette gjør vi for å sikre at eksisterende byggeområder får en optimal utnyttelse, for i neste omgang å hindre byspredning og om Disposisjon av landbruksarealer. Samtidig er det viktig å legge føringer for hvor den fremtidige by- og boligveksten bør skje, sier Ida Andreassen, fagleder i stab for samfunnsplanlegging i Sandnes kommune. Hun og resten av kollegaene jobber med å omsette samfunns mål om for eksempel jordvern, sentrumsutvikling, reisevaner, bokvalitet, folkehelse og fritid, til konkrete planer - men det er altså politikere som velger å vedta planene eller ei.

– Når vi planlegger for fremtidens by- og boligvekst, har vi fokus på kollektiv- og sentrumsbasert byutvikling innenfor bybåndet Forus/Lura, Sandnes sentrum og Sandnes Øst. I det første området vektlegges gjenbruk av allerede bebygde arealer med høyere utnyttelse og nye stedskvaliteter. I Sandnes sentrum gjelder det å videreutvikle området som et attraktivt og funksjonelt knutepunkt, ikke bare for butikker og serveringssteder, men også for kultur, bolig og arbeidsplasser. Når

det gjelder Sandnes Øst er dette et fremtidig byområde som skal dekke et regionalt boligbehov, med høyverdige kollektivløsninger og gode koblinger til Sandnes sentrum, blant annet for å hindre om Disposisjon av verdifulle landbruksarealer andre steder i kommunen og i regionen for øvrig.

Kvalitet framfor kvantitet

– Vi må ta hensyn til ulike gruppers behov, og samtidig være tydelige på hvor vi ønsker hvilken utvikling, supplerer Anne Svihus, rådgiver i stab for samfunnsplanlegging.

– I områder med få arbeidsplasser, er det for eksempel ikke det samme behovet for kollektivtransport og butikker som på steder med høy arbeidsintensitet. Samtidig er andre næringer avhengige av godt veisystem til transport av varer. Boligområder trenger skoler og barnehager, gangstier og handelssteder, samt muligheter for lek og rekreasjon. Det er et premiss for en vellykket stedsutvikling at by- og boligområder utvikles med helhetlige planløsninger som ivaretar alle disse behovene. Av denne grunn foreslår vi å prioritere utviklingen av noen større definerte områder, i stedet for å tilrettelegge for flere spredte utbyggingområder gjennom kommuneplanen, sier Andreassen.

Hun legger til at målet har endret seg fra funksjonsdeling til mer funksjonsblanding.

– Det kan gi positive synergier. Og ved å skape helhet i et område med både næring og bolig, kan folk for eksempel få kortere vei til jobb.

– Vi må velge riktig funksjon til rett sted, smiler Svihus, som også vil trekke fram de mange turmulighetene som finnes i kom-

munen, fra den bynære Sandveiparken til Melsheia.

– Det er gode betingelser for de som driver med friluft og idrett i kommunen vår, og det ønsker vi å beholde som en kvalitet og attraksjon. Slike kvaliteter bidrar også til at Sandnes forblir en foretrukket adresse, både for bolig og næring.

Lokal mat på fatet

I undersøkelsen fra HLB, stiller de også følgende spørsmål til landbruksaktørene: "Synes du bøndene i Sandnes er flinke til å informere resten av befolkningen om det de driver med?" Hele 47 prosent svarer "nei" på dette.

– Disse tallene bør både landbruket og fagfolkene i kommunen ta på alvor. Bonden har en tendens til å se byvekst kun som noe negativt, men bør også se de nye, positive mulighetene det kan åpne for, sier Lønning. Prosjektet avslørte også at det knapt eksisterer verken samordnede eller individuelle strategier blant bøndene for kommunikasjon med bybefolkningen, eller for å utnytte potensialet som kan ligge i bynær drift. Hele 69 prosent av de spurte sandnesgaukene kunne tenke seg et større tilbud av lokal mat – og 82 prosent av disse var villige til å betale mer for varene.

– I en kommune med så rask urbaniseringsrate og så stort press på matjorda, er god kommunikasjon med omverdenen spesielt viktig både for den enkelte bonde, faglagene og landbruksorganisasjonene. Denne undersøkelsen viser at det bør være fullt mulig å komme i en god dialog med resten av befolkningen, sier Lønning.

**VED Å SKAPE HELHET I ET OM-
RÅDE MED BÅDE NÆRING OG
BOLIG, KAN FOLK FOR EKSEM-
PEL FÅ KORTERE VEI TIL JOBB.**